

## بررسی تأثیر مقدار دخالت اطرافیان و طرفداری از خانواده پدری بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر: مورد مطالعه زوجین شهر تبریز

صمد عابدینی<sup>۱</sup>

### چکیده

هدف این پژوهش «تعیین تأثیر مقدار دخالت اطرافیان و طرفداری از خانواده پدری بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر: در بین زوجین شهر تبریز» می‌باشد. روش پژوهش پیمایش و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه بوده و اعتبار گویه‌ها از روش اعتبار سازه ای و تحلیل عاملی که بالاتر از ۷/۰ بود، بدست آمد. پایایی ابزار نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸ بود. جامعه آماری پژوهش زوجین شهر تبریز و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۸۱ نفر می‌باشد و نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای تصادفی می‌باشد. با استفاده از ضریب رگرسیون رابطه علی بین متغیرها بررسی شد و متغیر دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری بر متغیر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تأثیر دارد و سهم مقدار طرفداری از خانواده پدری در تبیین دلسردی از زندگی با همسر بیش‌تر است. هم‌چنین، با استفاده از نرم افزار اموس، مدل معادله‌های ساختاری ترسیم شد و یافته‌ها نشان دادند که مدل پژوهش از برازش عالی برخوردار است.

**واژه‌های کلیدی:** دلسردی از زندگی با همسر، دخالت اطرافیان، طرفداری از خانواده پدری.

۱- استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال، خلخال، ایران.

\*- نویسنده مسئول مقاله: abedinisamad@gmail.com

## پیشگفتار

خانواده یکی از نهادهای اجتماعی است که به عنوان شالوده حیات اجتماعی شناخته می‌شود؛ اصلی‌ترین واحد اجتماع و نمودی از کل جامعه است، که به عنوان یک نهاد اجتماعی، نقش تعیین کننده‌ای را در سلامت جامعه بر عهده دارد. آدمی در محیطی به نام خانه و خانواده پا به عرصه وجود می‌گذارد و در آن محیط در کنار پدر و مادر و سایر افراد و عوامل خانواده پرورش می‌یابد و بزرگ می‌شود. سلامت اعضا و ارضای نیازهای عاطفی به وسیله خانواده مهم‌ترین کارکردی است که می‌تواند بقای خانواده را تضمین کنند و خانه را پناهگاهی در مقابله با کشمکش‌ها کند ( Bostan, 2004).

اما امروزه احساس امنیت و آرامش در روابط صمیمانه بین زن و مرد به سستی گراییده است و خانواده به گونه‌ای فزاینده با نیروهای مخرب مواجه شده و تهدیدی مهم برای سلامتی جامعه بشمار می‌رود (Giddens, 2003). در جامعه ایران دلیل تداوم زندگی‌های سرد و خاموش به باورها و ارزش‌های فرهنگی جامعه بر می‌گردد (Bukharai, 2008).

در جامعه مدرن، تحرک شدید طبقاتی، بحران‌های اقتصادی، تفاوت‌های فرهنگی در بین خانواده‌ها، بالا رفتن نیازهای مادی و معنوی، فقر اقتصادی، بیکاری، از هم گسیختگی، همه این مسایل موجب شده که خانواده کارکرد مناسب خودش را نتواند بدست آورد و آرامش، نظم، تعادل، سازگاری و وفاق اجتماعی در نهاد خانواده رو به کاهش باشد و این امر مشکلاتی برای خانواده به وجود آورده است (Sarookhani, 1997, p50).

زوجین مدت‌ها در کنار هم زندگی می‌کنند، اگر توافق نباشد، تعارض و کشمکش بوجود می‌آید و ناسازگاری آنان شروع می‌شود و تفاوت‌های فرهنگی و طبقاتی بروز می‌کند و این امر می‌تواند موجب از خود بیگانگی شود و تعارض بین هدف‌ها و وسایل رسیدن به این هدف‌ها در ساخت اجتماعی جدید بر روی ساختار خانواده تأثیر می‌گذارد. «رابرت مرتن» عدم ارتباط و تجانس معقول بین اهداف فرهنگی و وسایل نهادی شده جهت نیل به آن اهداف را از عوامل اصلی بی‌هنجاری و بیگانگی انسان می‌داند (Mohseni Tabrizi, 1991) اگر مسایل و مشکلات ناشی از تعارضات خانواده در یک جامعه شدت پیدا کنند، استحکام خانواده را به خطر می‌اندازد و این امر تهدیدی برای استحکام جامعه و نظام اجتماعی به شمار می‌رود. یک جامعه مستحکم باید خانواده‌های مستحکم داشته باشد (Giddens, 2003).

یکی از عواملی که می‌تواند بر ساختار درونی یک خانواده تأثیر گذارد، اطرافیان هستند. اطرافیان یک خانواده، همچون، خانواده‌های پدری، خانواده‌های دوستان، خانواده‌های همسایه و... می‌توانند از سوی افراد خانواده الگو قرار گیرند و بر ساختار خانواده تأثیر گذارند. برخی از مواقع، این تأثیرگذاری به شکل دخالت مستقیم و غیر مستقیم اطرافیان در ساختار خانواده ظهور می‌کند. یکی

دیگر از عواملی که می‌تواند ساختار یک خانواده را دچار تحول نماید، مسئله مرکزیت قدرت در خانواده و تسلط بر آن است. اگر فردی از خانواده به ارزش‌ها یا روی هم رفته، هنجارهای اجتماعی پذیرفته شده از سوی دیگر اعضای خانواده، توجه نکند و یا ارزش‌ها را زیر پا بگذارد، سبب خواهد شد تا دیگر اعضای خانواده دچار دلسردی شوند. افراد خانواده از یکدیگر انتظاراتی دارند، مثلاً زن خانواده از همسر خود انتظار دارد که نیازهای اقتصادی خانواده را تامین کند، در منزل بد اخلاقی نکند، شوهر به وعده‌های خود همچون قول دادن به خرید لباس یا طلا برای همسر عمل کند. در مقابل شوهر از همسر خود انتظار دارد که فضایی آرام را برای او در منزل بعد از یک روز کاری فراهم نماید، با او با احترام برخورد کند، خواسته‌هایی فراتر از توان او از وی نداشته باشد و... فرزندان از والدین خود انتظار دارند که تعطیلات به مسافرت بروند، به نظراتشان توجه شود، با آن‌ها با مهربانی برخورد شود و... حال اگر افراد خانواده در مقابل انتظارات دیگر اعضای خانواده خود کوتاهی کنند، این عمل می‌تواند سبب دلسردی فضای خانواده شود (Hosseini, 2007).

دلسردی از همسر به صورت آبی بوجود نمی‌آید بلکه مبتنی بر یک فرایندی است و مارک نپ<sup>۱</sup> تحلیلی از مراحل آغاز، آزمون و پایان دادن یک رابطه و انواع فراگرد ارتباطی مربوط به آن‌ها که هر مرحله را از مرحله دیگر ممتاز می‌کند، ارائه داده است. ۱. مرحله افتراق، ۲. مرحله محدود کردن، ۳. مرحله بی‌روح شدن رابطه، ۴. مرحله پرهیز از یکدیگر، ۵. مرحله جدایی (farhanghi, 2006) با توجه به تحلیل مارک نپ، از مراحل جدایی می‌توان دلسردی را وضعیتی در نظر گرفت که رابطه همسران، در مراحل محدود کردن، بی‌روح شدن، و پرهیز از یکدیگر باشد.

در یک خانواده تو خالی و تهی از عواطف که دومین مرحله از تقسیم بندی مارک نپ است، اعضای آن به زندگی با یکدیگر ادامه می‌دهند، ولی از روابط و کنش متقابل با یکدیگر و از حمایت احساسی یکدیگر محروم هستند خانواده‌های تو خالی مبتلا به طلاق عاطفی یا زندگی خاموش بین زوجین است (Goode, 1979). خانواده تو خالی همان خانواده بی تفاوت است به بیان دیگر، بی‌تفاوتی، آخرین مرحله از روابط بین زن و شوهر است که در آن اصل بود و نبود همسر فرقی برای زوج‌ها نمی‌کند. بلکه مسایل مالی، امنیت اجتماعی (زن) و غیره است که احساس نیاز به همسر را شکل می‌دهد در این شرایط مقدار ناهنجاری‌های اجتماعی افزایش می‌یابد و افراد ارتباطاتی را خارج از چهارچوب خانواده برقرار می‌کند در این مرحله همسران به این نتیجه می‌رسند که ازدواج آنان سیر فقه‌پرایی دارد و با دلسردی، سستی عواطف و بی‌علاقگی به یکدیگر همراه شده است دیگر، همسران به یکدیگر علاقه ندارند و از بودن با یکدیگر لذت نمی‌برند (Ahmadi, 2008). نتیجه این خانواده‌های تو خالی، گسترش طلاق است. با توجه به آمار اداره ثبت احوال شهر تبریز تعداد

<sup>1</sup> - Mark knapp

ازدواج که در سال ۱۳۸۸، ۴۷۴۰۱، مورد و ۵۹۵۷ مورد طلاق بوده در سال ۱۳۸۹ مقدار ازدواج ۹ ماهه به ۳۸۸۳۰ مورد و مقدار طلاق به ۴۶۷۶ مورد رسیده است (Salnameh, 2010). در این پژوهش سفیری و جزایری (۲۰۰۵) در تهران به این نتیجه رسیدند که اکثریت از وضعیت عاطفی خانواده راضی بودند. در این میان، فضای عاطفی برای مردان بیش از زنان بود و از سوی دیگر، وضعیت کنش مبتنی بر دلبستگی عاطفی تعمیم یافته در حد متوسط بوده و در این میان زنان نسبت به مردان از کنش مبتنی بر دلبستگی عاطفی تعمیم یافته بیش‌تری برخوردار بودند.

الیزابت بات بیان می‌کند که هر چه رابطه بین شبکه سست‌تر و کم‌تر باشد، خانواده وظایف را بهتر انجام می‌دهند پس اگر شبکه قوی باشد باید براساس شرایط و روابط شبکه عمل کنند و دخالت دیگران را در زندگی خود قبول کنند و در نتیجه دخالت دیگران، خانواده دچار انحلال می‌شود (Ezazi, 2008). براساس نظریه شبکه هم، قوی بودن شبکه خویشاوندی و دخالت دیگران در روابط زوجین، می‌تواند از راه سلب قدرت تصمیم‌گیری از زوجین، موجبات بروز اختلافات خانوادگی گردیده و احتمال جدایی و وقوع طلاق را افزایش دهد (Segalin, 1991).

به بیان دیگر، کسانی که در یک فرهنگ امروزی دست به انتخاب و ازدواج می‌زنند نسبت به محیط بیرونی حساسیتی بیش‌تر دارند، یعنی فرهنگ سنتی را بر نمی‌تابند و دخالت دیگران را بیش‌تر داری اثرگذاری بر اختلافات درون خانواده می‌دانند، اما کسانی که در یک فرهنگ سنتی دست به انتخاب و ازدواج می‌زنند، چون به طور ناخودآگاه تابع ارزش‌ها و باورهای فرهنگ سنتی هستند، خود متوجه نمی‌شوند که آزاری که از سوی شوهران‌شان به آن‌ها می‌رسد، می‌تواند ریشه در تفکر مرد سالارانه‌ای باقی مانده از گذشته داشته و ناشی از القای ارزش‌ها و الگوهای رفتاری از سوی اطرافیان به سوی مرد خانواده باشد (Bukharai, 2008).

شکل خانواده‌ها، طرز ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر و شرایط جامعه‌ای که خانواده در آن به سر می‌برد، در تمام موارد یکسان نیست. بنابراین، تأثیر خانواده بر افراد مختلف و روابط عاطفی بین اعضای خانواده متفاوت است. منظور از روابط عاطفی خانواده، نحوه ارتباط و طرز برخورد افراد یک خانواده باهم؛ نظر افراد خانواده نسبت به هم؛ احساسات و علاقه آن‌ها با یکدیگر و چگونگی دخالت یا عدم دخالت آن‌ها در کارهای هم و همکاری یا رقابت آن‌ها با یکدیگر و نحوه ارتباط آن‌ها با هم می‌باشد (Saffiri, 2005). پژوهش ملتفت نشان داده است که نوع رابطه عاطفی و زناشویی همسران با یکدیگر و چگونگی ارتباط آنان با خویشاوندان و دوستان رابطه‌ای معنادار با مقدار تعارضات داشته‌اند (moltafet, 2003).

پدیده دلسردی از زندگی با همسر که طلاق عاطفی هم نامیده می‌شود، پدیده‌ای نوظهور و مدرن در زندگی مشترک بشمار می‌رود که در صورت عدم توجه به شیوع آن آسیب‌هایی جبران ناپذیر را بر پیکره خانواده وارد می‌آورد. در سردی رابطه میان زن و شوهر، ارتباط عاطفی زن و

شوهر گسسته می‌شود. توهین و دشنام به یکدیگر و بی‌توجهی به نیازهای عاطفی از نشانه‌های مهم دلسردی در یک خانواده است. نتیجه وجود این دلسردی در خانواده پس از گذشت چند سال تبدیل به طلاق رسمی می‌شود که آسیب‌های جبران‌ناپذیری بر پیکره نظام اجتماعی برجای می‌گذارد. اگر زن و مرد در محیط خانواده از نظر عاطفی، جنسی، احترام و محبت و دیگر نیازهای روحی- روانی اقماع شوند، برخی ناهنجاری‌های اجتماعی و اخلاقی پدید نخواهد آمد ( Hosseini, 2007).

نتیجه پژوهش ملکی (۲۰۰۹) نشان داده است که حمایت از خانواده‌های پدری بیش‌ترین تأثیر را بر متغیر وابسته تنش‌های خانوادگی داشته است. نتیجه پژوهش دیگر نشان داده که دلسردی فضای خانواده با دخالت اطرافیان رابطه دارد (Arbabi, 2012). با توجه به بازتاب‌های مدرنیته در جامعه ایران و گذار از مرحله سنتی به مدرن نمودهای دلسردی را می‌توان در رفتارها و کنش‌های زوجین ملاحظه کرد و بویژه کلان شهرهای ایران مثل تبریز محلی برای تلاقی سنت و مدرنیسم است. بنابراین، این پژوهش بدنبال شناخت مقدار دلسردی از زندگی با همسر و هم‌چنین، تعیین تأثیر مقدار دخالت اطرافیان و طرفداری از خانواده پدری بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر در بین زوجین شهر تبریز می‌باشد.

## ابزار و روش

پژوهش از نظر گردآوری داده‌ها پیمایشی، از نظر زمانی، مقطعی و از نظر استفاده، پژوهش کاربردی می‌باشد. در این پژوهش جامعه آماری، بر اساس سرشماری مرکز آماری ایران در سال ۱۳۹۰ زوجین شهر تبریز برابر با ۳۷۸۴۶۰ نفر می‌باشند. برای بدست آوردن حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده که در این فرمول  $p=q=0/5$  و  $t=1/96$  و  $d=5\%$  برای جمعیت (۳۷۸۴۶۰) برابر است با ۳۸۱ نفر (  $n=381$  ) در نظر گرفتیم ( Rafipour, 1998 ). نمونه آماری به گونه خوشه‌ای تصادفی انتخاب خواهد شد. نمونه‌گیری به صورت دو مرحله‌ای انجام شده است که در مرحله نخست ۳ منطقه شهری که هر یک تقریباً معرفی از مناطق حاشیه‌ای، متوسط و مرفه شهر بودند به صورت تصادفی انتخاب شدند. در مرحله دوم در هر منطقه از نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد. بدین ترتیب که ۱۰ کوچه بطور تصادفی به عنوان خوشه انتخاب شده پس از آن از داخل هر خوشه ۱۲ تا ۱۴ خانواده به عنوان نمونه نهایی انتخاب شدند و از زوجین آن‌ها پرسش‌نامه تکمیل گردید.

برای متغیرهای این پژوهش، از پرسش‌نامه کتبی با استفاده از طیف لیکرت اقدام شده است که تعداد پرسش‌های این پرسش‌نامه ۳۰ گویه بود که ۱۴ گویه برای اندازه‌گیری مقدار دلسردی، ۶ گویه برای دخالت اطرافیان و ۱۰ گویه برای مقداری طرفداری از خانواده خود طرح شده بود.

منظور از دلسردی از زندگی با همسر این است که طرفین رابطه شروع به کاهش دفعات ارتباط و مقدار صمیمیت آن می‌کنند؛ اشتیاق چندانی برای ارتباط از خود نشان نمی‌دهند و از صحبت درباره موضوع‌هایی که منجر به تنش و مشاجره می‌شود، پرهیز می‌کنند. رابطه به گونه‌ای محسوس به سمت رسمیت گرایش می‌یابد؛ جمله‌ها و عبارات‌های دو طرف نشان از بی‌تفاوتی نسبت به طرف مقابل و خواسته‌های او دارد (farhanghi, 2006) برای اندازه‌گیری این متغیر ۱۴ گویه در مقیاس لیکرت طرح شد.

منظور از دخالت اطرافیان گرایش یا جهت‌گیری منفی است در برابر یک شیء که دارای معنای اجتماعی است این شیء می‌تواند یک شخص، جمع خاصی از اشخاص، یک گروه و یا صورتی از مدل‌های اجتماعی رفتار باشد. (Biru, 2001) برای اندازه‌گیری این متغیر ۱۰ گویه در مقیاس لیکرت طراحی شد.

منظور از طرفداری از خانواده پدری این است که زن و مرد در زندگی مشترک، در موقع اختلاف با همدیگر، خانواده خود را در ارجحیت قرار می‌دهند و خانواده دیگری را مقصر می‌دانند. به بیان دیگر، خانواده محوری را برای خود انتخاب می‌کنند. برای اندازه‌گیری این متغیر ۶ گویه در مقیاس لیکرت طرح شد.

ابزار اندازه‌گیری بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق طراحی شده است و در سطح سنجش مقیاس ترتیبی می‌باشند که کم‌ترین نمره برای هر گویه ۱ می‌باشد و حداکثر آن ۵ می‌باشد که به ترتیب به گزینه‌های کاملاً موافق نمره ۵، و کاملاً مخالف نمره ۱ منظور می‌گردد و نمره برای گویه‌های منفی عکس گویه‌های مثبت می‌باشد (کاملاً موافق نمره ۱ و کاملاً مخالف نمره ۵) در نظر گرفته شده است.

اعتبار پرسش‌نامه، صوری و به وسیله صاحب‌بنظران مورد بررسی قرار گرفت. هم‌چنین، از راه اعتبار سازه ای مورد ارزیابی قرار گرفت و آزمون KMO برابر با ۰/۸۶۳ شد که نشان داد ابزار اندازه‌گیری برای سنجش موضوع پژوهش مناسب است. پایایی پرسش‌نامه از راه آلفای کرونباخ بدست آمده است ضریب آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه دلسردی برابر ۰/۸۶۸ است زیرا ضریب آلفا بیش‌تر از ۰/۷ است. نتیجه می‌گیریم که پرسش‌نامه از پایایی خوبی برخوردار می‌باشد.

پس از گردآوری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸، داده‌ها پردازش شد و از اموس برای ترسیم مدل معادله‌های ساختاری و تحلیل مسیر استفاده شد. در آمار استنباطی از تحلیل واریانس دو طرفه و ضریب رگرسیون خطی برای بررسی روابط آماری و رگرسیون چند گانه جهت پیش بینی سهم متغیرها استفاده شد.

بمنظور بررسی نرمال بودن توزیع نمره‌های متغیرها از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد و با توجه به سطوح معنی‌داری بدست آمده نتیجه این شد که متغیرهای مقدار دلسردی از

زندگی با همسر (۰/۵۷)، مقدار دخالت اطرافیان (۰/۶۰) و مقدار طرفداری از خانواده پدری خود (۰/۲۷۵) نرمال می‌باشد زیرا سطح معنی‌داری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است.

### یافته‌های پژوهش

در نمونه مورد بررسی، از نظر تحصیلی ۳/۷ درصد پاسخگویان بی‌سواد، ۷/۳ درصد ابتدایی و راهنمایی، ۱۳/۴ درصد زیر دیپلم، ۳۲/۸ درصد دیپلم، ۱۴/۲ درصد فوق دیپلم، ۱۹/۹ درصد لیسانس، ۸/۷ درصد فوق لیسانس و بالاتر می‌باشد. ۴/۷ درصد کم‌تر از ۱۰ سال، ۱۱ درصد بین ۱۰ تا ۲۰ سال و ۸۴/۳ درصد بیش از ۲۰ سال سابقه سکونت در شهر تبریز دارند. ۳۲/۸ درصد در بالای شهر، ۳۹/۹ درصد در منطقه متوسط و ۲۷/۳ درصد در پایین شهر اقامت دارند.

جدول ۱- توصیف متغیرهای پژوهش.

متغیر	تعداد نمونه	کمینه	بیشینه	میانگین	خطای استاندارد
مقدار دلسردی از زندگی با همسر	۳۸۱	۱۵	۷۰	۴۲/۷۹	۱۱/۸۸
مقدار دخالت اطرافیان	۳۸۱	۸	۳۰	۲۱/۵۴	۳/۳۲
مقدار طرفداری از خانواده پدری	۳۸۱	۱۲	۴۹	۳۴/۳۳	۵/۴۶

مطابق با جدول توصیفی، مقدار دلسردی از زندگی با همسر در سطح متوسط و میانگین مقدار دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری بیش‌تر است و نشان می‌دهد دو متغیر در نمونه آماری مقدار اش تعیین کننده است و مسئله خانواده‌ها در بروز دلسردی زوجین به همدیگر است.

### فرضیه ۱: مقدار دخالت اطرافیان بر دلسردی از زندگی با همسر تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه از آزمون رگرسیون ساده استفاده شد. فرض صفر در این آزمون نداشتن تأثیر متغیر وابسته بر مستقل است. اگر سطح معنی‌داری آزمون کم‌تر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر رد خواهد شد.

## جدول ۲- تأثیر مقدار دخالت اطرافیان بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر.

متغیر	مقدار B	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار ضریب	مقدار t	سطح معنی داری
	Beta	ضریب	ضریب	تبیین	تبیین	تعدیل شده	
مقدار دخالت اطرافیان	۱/۱۳۰	۳۱۶	۳۱۶	۱۰۰	۰۹۸	۶/۴۹۰	۱۰۰۰

ضریب رگرسیون برابر ۰/۳۱۶ و سطح معنی داری آزمون ۰/۰۰۰ است. با توجه به این که سطح معنی داری آزمون کم تر از ۰/۰۵ است، فرض مستقل بودن متغیرها رد می شود، یعنی مقدار دخالت اطرافیان بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تأثیری معنی دار دارد.

**فرضیه ۲:** مقدار طرفداری از خانواده پدری خود بر دلسردی از زندگی با همسر تأثیر دارد. برای آزمون این فرضیه از آزمون رگرسیون ساده استفاده شد. فرض صفر در این آزمون عدم تأثیر متغیر مستقل بر وابسته است. اگر سطح معنی داری آزمون کم تر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر رد خواهد شد.

## جدول ۳- تأثیر مقدار طرفداری از خانواده پدری خود بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر.

متغیر	مقدار B	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار ضریب	مقدار t	سطح معنی داری
	B	ضریب	ضریب	تبیین	تبیین	شده	
طرفداری از خانواده پدری خود	۱/۷۴۵	۳۴۳	۳۴۳	۱۱۷	۱۱۵	۷/۰۹۹	۱۰۰۰

ضریب رگرسیون برابر ۰/۳۴۳ و سطح معنی داری آزمون ۰/۰۰۰ است. با توجه به این که سطح معنی داری آزمون کم تر از ۰/۰۵ است، فرض مستقل بودن متغیرها رد می شود، یعنی مقدار طرفداری از خانواده پدری خود بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تأثیر معنی داری دارد.

**فرضیه ۳:** مقدار طرفداری از خانواده پدری خود و مقدار دخالت اطرافیان بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تأثیر دارد.

برای آزمون این فرضیه از آزمون تحلیل واریانس دو طرفه استفاده شد. فرض صفر در این آزمون نداشتن تأثیر هم زمان متغیرهای مستقل بر وابسته است. اگر سطح معنی داری آزمون کم تر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر رد خواهد شد.



جدول ۴- تأثیر مقدار طرفداری از خانواده پدری خود و مقدار دخالت اطرافیان بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر.

منبع	مجموع	درجه	میانگین	F	سطح معناداری
	مجدورات نوع سوم	آزادی	مجدور		
مدل تصحیح شده	۴۱۰۲۴/۶۳	۱۹۹	۲۰۶/۱۴۹	۲/۹۵۹	۱/۰۰۰
تفکیک یافته	۲۰۰۸۸۲/۷۱۹	۱	۲۰۰۸۸۲/۷۱۹	۲۸۸۳/۵۰۷	۱/۰۰۰
مقدار دخالت اطرافیان	۸۸۶۸/۱۹۵	۱۹	۴۶۶/۷۴۷	۶/۷۰۰	۱/۰۰۰
مقدار طرفداری از خانواده پدری خود	۸۰۷۰/۷۶۵	۳۰	۲۶۹/۰۲۶	۳/۸۶۲	۱/۰۰۰
مقدار دخالت اطرافیان * مقدار طرفداری از خانواده پدری خود	۱۷۰۷۲/۲۳۲	۱۵۰	۱۱۳/۸۱۵	۱/۶۳۴	۱/۰۰۰
خطا	۱۲۶۰۹/۵۶۷	۱۸۱	۶۹/۶۶۶		
جمع تصحیح شده	۵۳۶۳۳/۲۰۲	۳۸۰			

a. R Squared = 0.765 (Adjusted R Squared = 0.506)

ضریب تحلیل واریانس دو طرفه برای تأثیر دو متغیر مقدار دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر برابر ۱/۶۳۴ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۰۰۰ است. با توجه به این که سطح معنی‌داری آزمون کم‌تر از ۰/۰۵ است، فرض مستقل بودن متغیرها رد می‌شود، یعنی مقدار دخالت اطرافیان بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تأثیر معنی‌داری دارد. همچنین، متغیر دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری به صورت مجزا هر کدام بر متغیر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تفاوت و تأثیری معنی‌دار دارد. در این مدل ضریب تبیین برابر با ۵۰۶/ است یعنی ۵۱ درصد از واریانس متغیر وابسته دلسردی از زندگی با همسر را دو متغیر مقدار دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری تبیین می‌کند.

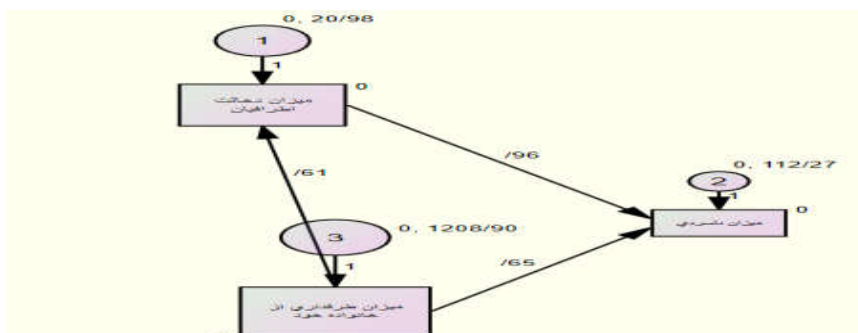
پرسش: کدام متغیر سهمی بیش‌تر در تبیین دلسردی از زندگی با همسر دارد؟

جدول ۵- تعیین سهم مقدار طرفداری از خانواده پدری و مقدار دخالت اطرافیان در دلسردی از زندگی با همسر.

متغیر	مقدار B	مقدار	مقدار ضریب	مقدار t	سطح معنی‌داری
		Beta	رگرسیون		
طرفداری از خانواده پدری خود	۷۰۳	۳۲۳		۷/۰۲۵	۱/۰۰۰
مقدار دخالت اطرافیان	۱۰۵۴	۲۹۵	۴۵۲	۶/۴۱۱	۱/۰۰۰

بر اساس جدول ۵ خروجی همزمان رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که مقدار طرفداری از خانواده پدري خود با بیشترین مقدار بتا (۳۲۳) سهمی بیش‌تر در تبیین مقدار دلسردی از زندگی با همسر دارد و مقدار دخالت اطرافیان متغیر دیگری است که با بتای ۲۹۵ سهم کمتری از طرفداری از خانواده پدري در تبیین مقدار دلسردی از زندگی با همسر دارد مقدار ضریب رگرسیون ۴۵۲ است که مقدار تأثیر دو متغیر بر وابسته را نشان می‌دهد.

### بررسی مدل پژوهش

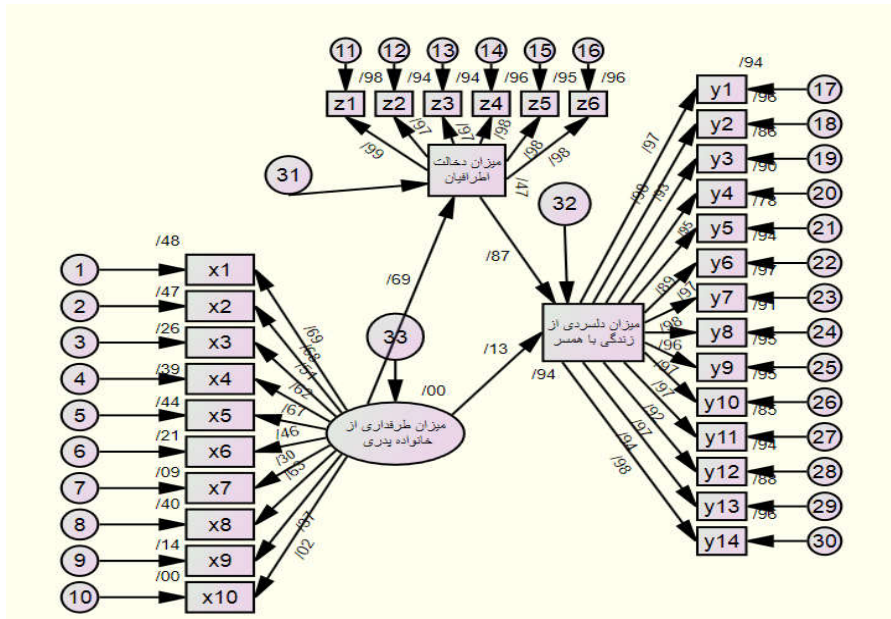


Chi-square = 1654/710    Degrees of freedom = 3    Probability level = /000

نمودار ۱- مدل مسیر مقدار طرفداری از خانواده پدري و مقدار دخالت اطرافیان در دلسردی از زندگی با

#### همسر.

در این مدل اثر مستقیم مقدار طرفداری از خانواده پدري بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر ۱۶۵ و اثرات غیر مستقیم مقدار طرفداری از خانواده پدري و مقدار دخالت اطرافیان بر مقدار دلسردی از زندگی با همسر  $۱۵۸۶ = ۱۹۶ * ۶۱$  است و مجموع اثر کل  $۱۵۸۶ + ۱۶۵ = ۱۷۵۱$  می‌باشیم. مقدار کاس اسکوئر برای این مدل تجربی برابر با  $۱۶۵۴/۷۱$  و سطح معنی داری  $۰/۰۰۰$  نشان می‌دهد مدل از برازش خوبی برخوردار است.



نمودار ۲- مدل معادلات ساختاری مقدار طرفداری از خانواده پدری و مقدار دخالت اطرافیان در دلسردی از زندگی با همسر.

بر اساس مدل معادله‌های ساختاری مقدار طرفداری از خانواده پدری همه کویه‌ها دارای بار عاملی بالاتر از ۳/۰ (به غیر از ۱۰ X) هستند و برای سنجش مقدار طرفداری مناسب هستند و هم‌چنین، در مورد متغیر مقدار دخالت اطرافیان و مقدار دلسردی نیز همه کویه‌ها دارای بار عاملی بالایی هستند و از برازش عالی برخوردارند.

جدول ۶- شاخص‌های مرتبط با برازش مدل پژوهش.

شاخص	مقدار در این پژوهش	تفسیر
شاخص بنتلر و بونت (برازش نرم شده) NFI	۰/۹۲	برازش عالی بالاتر از ۰/۹۰
مقدار نسبی کواریانس و واریانس‌ها GFI	۰/۹۳	برازش عالی بالاتر از ۰/۹۰
شاخص تاکر و لوییس TLI	۰/۹۱	برازش عالی بالاتر از ۰/۹۰
ریشه خطای میانگین مجذورات RMSEA	۰/۰۷	برازش عالی کمتر از ۰/۰۸

شاخص GFI نشان می‌دهد که مدل ما چقدر خوب توانسته است ماتریس واریانس- کواریانس جامعه را برازش دهد. این شاخص به عنوان یکی از آگاهی‌بخش‌ترین شاخص‌ها بکار می‌رود زیرا به تعداد پارامترهای برآورد شده در مدل حساس است، یعنی در شرایط یکسان مدلی را انتخاب می‌کند که تعداد کم‌تری پارامتر داشته باشد مقدار نسبی کواریانس و واریانس ۰/۹۳ است و نشان می‌دهد مدل از برازش عالی برخوردار است.

GFI>0.9 Good Fit

شاخص NFI مقدار کای اسکوئر مدل را با مقدار کای اسکوئر فرض صفر که در آن هیچ ارتباطی معنادار نیست مقایسه می‌کند. هرچه مقدار آن به یک نزدیک‌تر باشد، مدلی بهتر را نشان می‌دهد. این مدل برازش نرم شده را نشان می‌دهد مقدار شاخص بنتلر و بونت ۰/۹۲ و برازش عالی را نشان می‌دهد.  $NFI > 0.9$  Good Fit

شاخص TLI برای مقایسه مدل‌های رقیب با یکدیگر بکار می‌رود. این مدل برازش غیر نرم است. مقدار TLI (تاگر و لوییس این مدل ۰/۹۱ است و برازش عالی را نشان می‌دهد.  $TLI > 0.9$  Good Fit

شاخص RMES مقدار نسبی کواریانس و واریانس های مدل است هر چه مقدار آن کم‌تر از ۰/۰۸ باشد مدل از برازش عالی برخوردار است. در مدل پژوهش مقدار RMES ۰/۰۷ است و نشان می‌دهد مدل برازش خوبی دارد.  $0.08 > RMES$  Good Fit (Maruyama, 2010 P300).

### بحث و نتیجه گیری

یافته‌های پژوهش نشان دادند که مقدار دلسردی از زندگی با همسر در سطح متوسط و میانگین مقدار دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری بیش‌تر است. از نظر گود، در یک خانواده تو خالی اعضای آن به زندگی با یکدیگر ادامه می‌دهند، ولی از روابط و کنش متقابل با یکدیگر و از حمایت احساسی یکدیگر محروم هستند. خانواده‌های تو خالی مبتلا به طلاق عاطفی یا زندگی خاموش بین زوجین است (Goode, 1979).

متغیر دخالت اطرافیان با ضریب رگرسیون برابر ۰/۳۱۶ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ بر متغیر دلسردی از زندگی با همسر تأثیر دارد. مقدار برآورده نشدن انتظارات همسران از یکدیگر، مقدار تصور مثبت از پیامدهای طلاق و دخالت دیگران در زندگی زوجین و متغیرهای دیگر بر مقدار گرایش به طلاق تأثیر داشته‌اند که از این میان متغیرهای دخالت دیگران در زندگی زوجین و مقدار برآورده نشدن انتظارات همسران از یکدیگر دارای بیش‌ترین تأثیر بر مقدار گرایش به طلاق بوده‌اند (Riahi & Others, 2007). الیزابت بات، درجه تفکیک نقش‌های زن و شوهر را با مقدار تراکم شبکه‌ای که زوجین بیرون از خانه برای خود حفظ می‌کنند، همبسته می‌داند. هرچه ارتباط ایشان با شبکه‌های خویشاوندان، دوستان و همسایگان نزدیک تر و هر چه این شبکه‌ها متراکم‌تر باشند، رابطه زن و شوهر به عنوان زوج زناشویی تفکیک شده‌تر بوده و بیش‌تر تابع سلسله مراتب است.

متغیر مقدار طرفداری از خانواده پدری با ضریب ۰/۳۴۳ بر متغیر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تأثیر دارد. حمایت از خانواده‌های پدری، متغیر دموکراتیک و مستبد بودن زوجین بیش‌ترین

تأثیر را بر متغیر وابسته تنش‌های خانوادگی داشته و تساهل و مدارا زوجین کم‌ترین تأثیر را و جامعه‌پذیری زوجین پیش از ازدواج در این جامعه آماری داشته است (Maleki, 2009).

همچنین، متغیر دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری به صورت مجزا هر کدام بر متغیر مقدار دلسردی از زندگی با همسر تفاوت و تأثیر معنی داری دارد. در این مدل ضریب تبیین برابر با ۵۰۶/۵ است، یعنی ۵۱ درصد از واریانس متغیر وابسته دلسردی از زندگی با همسر را دو متغیر مقدار دخالت اطرافیان و مقدار طرفداری از خانواده پدری تبیین می‌کند.

مقدار طرفداری از خانواده پدری با بیش‌ترین مقدار بتا (۳۲۳/۷) سهمی بیش‌تر در تبیین مقدار دلسردی از زندگی با همسر دارد و مقدار دخالت اطرافیان متغیر دیگری است که با بتای ۲۹۵/۷ سهمی کم‌تر از طرفداری از خانواده پدری در تبیین مقدار دلسردی از زندگی با همسر دارد. نتایج پژوهش در تعارضات زناشویی نشان می‌دهند که هفت مؤلفه کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش‌های هیجانی، جلب حمایت فرزند، کاهش روابط خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود و جدا کردن امور مالی از یکدیگر مورد بررسی و آزمون قرار گرفت. نتایج بدست آمده از پژوهش نشان دادند که افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود در افزایش فاصله آن‌ها از یکدیگر مؤثر بوده است. بر اساس نظریه شبکه هم، قوی بودن شبکه خویشاوندی و دخالت دیگران در روابط زوجین، می‌تواند از راه سلب قدرت تصمیم‌گیری از زوجین، موجبات بروز اختلافات خانوادگی شده و احتمال جدایی و وقوع طلاق را افزایش دهد.

امکان دخالت افراد در زندگی در زندگی زناشویی، گویای نفوذ افراد مسن‌تر، همخون و تسلط شبکه روابط نسبی است این امر موجب تضاد شبکه‌های روابط نسبی و سببی شده و به کلیشه‌ها و باورها در باب مادرزن و مادر شوهر جان بخشیده است (Piran, 1990). هرچه روابط بین شبکه کم‌تر و سست‌تر باشد، زوجین وظایف خود را بهتر انجام می‌دهند. پس اگر شبکه قوی باشد، زوجین خود نمی‌توانند تصمیم‌های لازم را اتخاذ کنند چرا که باید بر اساس شرایط و روابط شبکه عمل کنند و دخالت دیگران را در زندگی خود قبول کنند. این مسئله می‌تواند زمینه بروز اختلافات در خانواده را بوجود آورد و در نتیجه دخالت دیگران، خانواده دچار انحلال شود (Molafet, 2003).

## پیشنادهای کاربردی

- ۱- با توجه به این‌که دخالت خانواده‌ها با مقدار دلسردی رابطه علی دارد، بنابراین:
  - الف) باید با مشاوره‌های پیش از ازدواج و پس از آن به زوجین آگاهی داد.
  - ب) با ایجاد دوره‌های آموزشی یا ساخت فیلم‌ها و سریال‌های آموزشی مهارت زندگی و استقلال فکری به زوجین داده شود.

- ۲- در مورد طرفداری از خانواده پدری باید اشاره کرد که زوجین در موقع تنش‌ها و اختلافات پیش آمده ضروری است که احساسات خود را مدیریت کرده و بتوانند بدون هیچ‌گونه سوگیری و به صورت منصفانه در مورد خانواده همسر خود قضاوت کنند.
- ۳- زوجین برای دلگرم بودن در زندگی باید تعهدات خانوادگی خود را تقویت کنند.
- ۴- درک موقعیت زوجین از خودشان از راه ارزیابی واقعی نسبت به توانایی‌ها، انگیزه‌ها و آزادی‌هایی که به خطا، در انحصار خود دارند. به گونه‌ای که اگر زوجین ما زبان تفاهم و منطق را بیاموزند که چگونه زبانی است به گونه‌ای که به جای زبان عاطفی و خشن با آن زبان سخن گویند، بخش شایان توجهی از فاصله‌های ذهنی و عینی بین زن و شوهر کاهش می‌یابد.

### Reference

- Ahmadi, H. (2008). The sociology of deviance. samt publisher. Second Edition (Persion).
- Arbabi, A.(2012). Factors Related to the disappointment of the Family: The Case of couples in Tabriz, M.S Thesis. unpublished.Islamic University of khalkhal. (Persion).
- Bostan (Najafi), H. (2004). Islam and the sociology of the family, Qom: Institute of of Seminaries and Universities, First Edition. (Persion).
- Biru, A. (2001). social sciences, culture. Bagher Saroukhani, Tehran: Keyhan, Volume II.
- Bukharaei, A. (2008). lives off the Iranian Sociology (emotional divorce), Tehran pejhvak of publishing, printing. (Persion).
- Ezazi, Sh. (2008). Family Sociology with an emphasis on the role. structure and function of the family in modern times, Tehran: Enlightenment and women's studies, Sixth Edition(Persion).
- Farhanghi, A.A. (2006). Human Relations, Vol. I, Tehran: Institute of Cultural Services Rasa, Tenth Edition, (Persion).
- Hosseini, D. (2007). Healthy relationships in families, the Center for Islamic Propagation Office of Qom Seminary publishing, printing, book bostan of Qom. (Persion).
- Giddens, A. (2003). globalization and the prospects of families, Mohammad Reza Jalaei pour, the monthly political, economic and social Aftab, Issue 29. (Persion).
- Maleki, M. (2009). Social Factors Affecting Family tensions among couples, senior sociology thesis Azad University of Zanjan. (Persion).
- Moltafet, H. (2003). The factors affecting the tendency toward divorce in the city of Shiraz, Shiraz University, a Master's thesis, sociology. (Persion).

- Mohseni Tabrizi, A.R. (1991). Alienation, a new era of Social Sciences, Tehran, Volume II, Issue(Persion). 2.
- Maruyama, G. M. (2010) . Principles of structural equations. samad rasoolzadeh aghdam .Institute of Social and Cultural Studies(Persion).
- Piran, P. (1990). Seeks to explain the sociological divorce,ronagh magazine, the first year, the first issue. (Persion).
- Rafipour, F. (1998). Explored and considered, Tehran: Company Publishing, printing ninth. (Persion).
- Riahi Mohammad, E. Aliverdi Nia, A. & Bahrami Kakavand, S.(2007). Sociological analysis of the tendency to divorce (Case Study of Kermanshah city), WOMAN IN DEVELOPMENT AND POLITICS (WOMEN'S RESEARCH): Winter 1386, Volume 5, Issue 3 (19); p.p 109 – 140. (Persion).
- Saffiri, Kh. & Jazayeri, M. (2005). extended family ties and emotional attachment in youth-based action, Iranian Sociological Association Journal, Volume VI, Issue 4. (Persion).
- Sarookhani, B. (1997). study the reality of divorce and its causes, Tehran: Aghah(Persion).
- Segalin, M. (1991). sociology of families, Hamid Elias, markaz, printing. (Persion).
- Goode, W. J. (1979). The family and society, Vida Nasehi, Nashre ketab printing. (Persion).

